

Miten kerron vaarallisista aikuisista?

"Lapsen seksuaalikasvatus on tärkeä osa kasvatusta, ja se vaikuttaa hänen ajatuksiinsa seksuaalisuudesta läpi elämän. Vaikeimmaksi asiaksi seksuaalikasvatuksessa koen lapsen valistamisen vaarallisista aikuisista. Omien lapsuudenkokemusteni vuoksi ajattelen sen kuitenkin olevan erittäin tärkeää." (vanhemman vastaus 2014)

Lapsi tarvitsee yksinkertaiset ohjeet

Lapsi tarvitsee tiedon, että on olemassa ikäviä juttuja ja ohjeet mitä silloin pitää tehdä. Lapsi oppii muitakin vaaroja, kuten myrkylliset kasvit, sienet ja marjat tai että eläin voi purra. Liikenteessäkin pitää varoa – niin myös joskus ihmisten kanssa. Mutta vaikka on vaaroja, on myös keinoja suojata itseä ja vältellä vaaroja.

Kun lapselle opetetaan ja hänen kanssaan harjoitellaan keinoja toimia pelottavassa tilanteessa, lapsi saa työkalun ja taidon. Hän oppii, ettei hän ole täysin toisten armoilla, vaan voi itse yrittää toimia opetetulla tavalla. Se antaa rohkeutta sekä luottamusta siihen, että asioihin voi vaikuttaa. Se antaa myös turvaa: minun vanhempani tietää, miten pitää toimia.

Lasta ei kannata säikyttää

Harjoittele puhumaan vaarallisista aikuisista ilman, että menet itse pelkotilaan. Lapsi omaksuu sinulta asenteen: luottavaisen olon tai paniikin tunteen. Pelottava asia vain pelottaa, eikä sitä uskalla silloin edes ajatella. Aikuisen hätä tai pelko kuuluu äänestä ja se pelottaa lasta eniten! Pysy itse rauhallisena.

Varottelu ja pelottelu voi olla haitallista, jos vain hoetaan "Muista varoa, ole varovainen!" Siitä lapsi ei saa voimaa, hyvää asennetta tai taitoja. Lapsi saattaa säikähtää. Lapsi tietää olevansa pieni ja aikuisten armoilla. Silloin lasta pelottava aikuinen aiheuttaa paniikin ja se ei auta lasta.

"Pahoista aikuisista pitää kertoa pelottelematta, mutta se on vaikeaa, koska se on yksi eniten itseäni pelottavista asioista. 80-luvulla puhuttiin "namusedistä" ja tapahtui Myllypuron "Jammu"-tapaus, silloin media toi todella voimakkaasti julkisuuteen pahat aikuiset." (vanhemman vastaus 2014)

Sano vaikka näin

Omassa kehossa on arvokkaat omat paikat. Ne, jotka ovat uikkareiden alla. Tästä erityisen arvokkaiden paikkojen nimeämisestä voi tehdä lapsen kanssa ihan hauskan, toistuvan harjoittelunkin, Oma Keho Ikioma!

Ikiomiin yksityisiin paikkoihin ei kukaan saa koskettaa ilman hyvää syytä ja lapsen lupaa. Mikään kosketus ei saa jättää kurjaa oloa eikä se saa olla salaisuus.

Kaikkeen koskettamiseen täytyy aina liittyä turvallisuus ja tasavertaisuus. Tämä tarkoittaa, ettei kukaan saa koskaan vaatia, painostaa tai pakottaa johonkin kosketukseen tai katsomiseen. Eikä isommat koskettele pienempiään tai isolla joukolla ei aleta yhtä koskemaan.

”Turvakasvatuksesta puhuminen tuntuu vaikeimmalta. Miten selittää lapselle epäsovivasta seksuaalisesta käytöksestä, kun lapsi ei tiedä mistä puhutaan. Toisaalta tämä on tärkeää. Miten puhua turvakasvatuksesta ilman että seksuaalisuus saisi häpeällistä leimaa.” (vanhemman vastaus 2014)

Opeta taito

Sano vaikka näin: On olemassa ihmisiä, jotka haluavat katsoa tai koskettaa lasta pimppiin, pippeliin tai peppuun tavalla, joka ei tunnu oikealta eikä hyvältä. Jos vähänkin alkaa tuntua, että joku aikuinen tai lapsi pyytää sellaista tai alkaa vaan kosketella, täytyy heti sanoa kovalla äänellä **EI**, lähteä saman tien pois, eikä jäädä kuuntelemaan mitään selityksiä. Ja ihan heti pitää myös kertoa tästä tapauksesta jollekin aikuiselle, johon luotat. Silloin ei tarvitse olla yhtään kiltisti, jos alkaa tuntua vaaralliselta ja kurjalta tai pelottaa. Oma tunnetta saa uskoa.

Lapselle voi sanoa, että vaikka jotakin olisi jo tapahtunut, siitä kannattaa puhua. Lapsihan saattaa tajuta vasta jälkeenpäin, että hänen olisi pitänyt toimia, tai että se ei ollutkaan kokonaan kivaa. Ensin on ehkä ollut kivaa, ja lapsi on saanut kehuja ja karkkia, mutta jälkeenpäin tuntuukin kurjalle. Tällainen koskettelija voi käskää pitää asian salassa tai antaa lahjoja tai rahaa salaisuuden säilyttämiseksi. Silti voi ja kannattaa kertoa asia aikuiselle, eikä siitä suututa lapselle. Se ei ole koskaan lapsen vika, jos joku aikuinen tekee tällaista.

”Itselleni vaikealta tuntuu juuri se rajanveto, että miten opastaa lasta olemaan varuillaan, ilman että pelottelee lasta tarpeettomasti. Tästä kyselystä on sivumennen sanoen tullut jo muutamia hyviä lisäajatuksia, esimerkiksi tuo kolmivaiheinen kiellä-poistu-kerro –tekniikka” (vanhemman vastaus 2014)

Puhele etukäteen

Pieni lapsi ei tietenkään yksin pysty suojaamaan itseään vaarallisessa tilanteessa. Kuitenkin, jos asiasta on hänen kanssaan ainakin puhuttu, hän pystyy helpommin tunnistamaan oudon tilanteen ja saattaa muistaa tärkeät sanat: Nyt pitää sanoa ei ja lähteä heti pois! Tämän taidon voi lapselle opettaa jo aika pienenä.

Silloin lapsi myös uskaltaa paremmin kertoa, jos jotakin ikävää on tapahtunut. Lapsi oppii sen asenteen, että loukkaavasta tai pelottavasta kosketuksesta voi puhua. Lapsi saattaa muuten tuntea häpeää ja syyllisyyttä, jos jotakin outoa on jo tapahtunut, ja hän on ollut siinä mukana. Vaarallinen aikuinen usein myös yrittää lahjoa tai pelotella lapsen vaikenemaan. Tästäkin kannattaa lapselle puhua ja aina kertoa mitä sitten voi tehdä. Näin antaa lapselle toimintamalleja ja taidon. Pelkkä varottelu tuntuu helposti vain pelottelulta.

"Haluaisin antaa lapselle "oikeita" vastauksia ja vahvistaa lapsen itsetuntoa ja omanarvontuntoa, että osaisi arvostaa itseään ja kehoaan ja nauttia seksuaalisuudesta, kun sen aika on sekä samalla niin, että lapsi osaisi kertoa, jos joku on esim. koskettanut väärin." (vanhemman vastaus 2014)

Artikkelin ovat kirjoittaneet Raisa Cacciatore, Susanne Ingman-Friberg, Pamela Kauppinen, Suvi Laru, ja Jussi Pekkola. Artikkelin on vertaisarvioitettu pienten lasten vanhemmilla.